

سرشناسه : خلیلی، حمزه
 عنوان و نام پدیدآور : طلاق (حقوقی - اجتماعی) / حمزه خلیلی
 مشخصات نشر : قم: ابتکار دانش، ۱۳۹۰
 مشخصات ظاهری : [۱۷۱] ص. جدول
 شابک : ISBN: 978-600-111-237-9
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیا
 یادداشت : کتابنامه: ص. [۱۶۸] - [۱۷۱]: همچنین به صورت زیرنویس
 موضوع : طلاق - قوانین و مقررات - ایران
 موضوع : طلاق (فقه)
 موضوع : حقوق خانواده - قوانین و مقررات - ایران
 موضوع : زناشویی - قوانین و مقررات - ایران
 موضوع : هوشنگی، طبیه، ویراستار
 شناسه افزوده : فرش، زهرالسادات، ویراستار
 شناسه افزوده : معاونت برنامه ریزی و توسعه قضایی دادگستری استان قم.
 رده کتبره : ۸ ط ۸ خ ۸ / ۵۲۲ KMH
 رده دیویی : ۳۴۶ / ۵۵۰۱۶۶



طلاق (حقوقی - اجتماعی)

مؤلف / حمزه خلیلی

ویراستاران: طبیه هوشنگی، زهرا السادات قرشی

جلول آماری / حسین حسینی تبار کریمی

طرح روی جلد / محمد حسن همدانیان

صفحه آرائی / آسیه بکانی

ناشر: ابتکار دانش

نوبت چاپ: اول، پاییز ۱۳۹۰

تیراژ: ۱۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۱-۲۳۷-۹

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

کلیه حقوق محفوظ است

طلاق

(حقوقی - اجتماعی)

www.ketab.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
بخش اول: رویکرد حقوقی طلاق.....	۱۳
فصل اول: موازین قانونی طلاق.....	۱۵
فصل دوم: تعریف مفاهیم طلاق و ماهیت حقوقی آن.....	۲۷
مبحث اول: طلاق در لغت.....	۲۹
مبحث دوم: طلاق در اصطلاح حقوقی.....	۲۹
مبحث سوم: ماهیت حقوقی طلاق.....	۳۰
فصل سوم: شرایط طلاق.....	۳۱
مبحث اول: شرایط تحقق طلاق.....	۳۳
گفتار اول: ضرورت زنده بودن زوجین.....	۳۳
گفتار دوم: ضرورت وجود حکم دادگاه.....	۳۴
گفتار سوم: دائم بودن عقد.....	۴۱
مبحث دوم: شرایط صحت طلاق.....	۴۲
گفتار اول: شرایط زوجین در طلاق.....	۴۲
گفتار دوم: شرایط طلاق دهنده.....	۴۳
گفتار سوم: صیغه طلاق.....	۴۵
فصل چهارم: موجبات طلاق.....	۴۷
مبحث اول: درخواست مرد.....	۴۸
مبحث دوم: درخواست زن.....	۵۰
گفتار اول: عدم پرداخت نفقه.....	۵۰
گفتار دوم: عسر و حرج.....	۵۲
گفتار سوم: ازدواج مجدد زوج.....	۶۰
گفتار چهارم: غیبت شوهر.....	۶۲
گفتار پنجم: شرط ضمن عقد.....	۶۳
گفتار ششم: وکالت در طلاق.....	۶۷

۷۶	مبحث سوم: توافق بر طلاق
۸۱	فصل پنجم: طلاق اتباع خارجی
۸۷	فصل ششم: اجرای حکم طلاق
۸۹	مبحث اول: استنکاف شوهر از اجرای حکم طلاق
۹۴	مبحث دوم: اعلامی بودن گواهی عدم امکان سازش
۹۴	مبحث سوم: مدت اعتبار گواهی عدم امکان سازش
۹۵	مبحث چهارم: اجرای حکم غیابی
۹۵	مبحث پنجم: عدم ضرورت ارائه شناسنامه طرف غایب
۹۶	مبحث ششم: اجرای حکم طلاق صادره از دادگاه‌های خارجی
۹۹	فصل هفتم: اثر طلاق بر هدایای ازدواج
۱۰۵	فصل هشتم: طلاق و حقوق مالی زوجین
۱۱۰	جمع‌بندی بخش اول
۱۱۱	بخش دوم: رویکرد اجتماعی طلاق
۱۱۳	فصل اول: نظریه‌های طلاق
۱۱۵	مبحث اول: نظریه ساختارگرایی
۱۱۵	گفتار اول: ناهمسان همسری
۱۱۶	گفتار دوم: پنهانی ماهیت
۱۱۷	گفتار سوم: حمایت‌های مادی و معنوی
۱۱۸	گفتار چهارم: فردگرایی خودخواهانه
۱۱۸	گفتار پنجم: برآورده نشدن انتظارات
۱۱۹	گفتار ششم: ارزش‌های متزلزل کننده خانواده
۱۲۰	گفتار هفتم: دخالت‌های نابجا
۱۲۰	مبحث دوم: نظریه کارکردگرایی
۱۲۱	گفتار اول: بحران ارزش‌ها
۱۲۲	گفتار دوم: آنومی
۱۲۲	گفتار سوم: بحران وجدان جمعی
۱۲۳	گفتار چهارم: مشکلات اقتصادی
۱۲۴	مبحث سوم: نظریه ی برد متوسط
۱۲۴	مبحث چهارم: نظریه تعادل

گفتار اول: نظریه همسان همسری.....	۱۲۴
گفتار دوم: نظریه مبادله.....	۱۲۵
گفتار سوم: نظریه شبکه.....	۱۲۷
گفتار چهارم: توزیع قدرت.....	۱۲۸
گفتار پنجم: نیاز- انتظار.....	۱۲۸
گفتار ششم: نظریه تسری.....	۱۲۹
گفتار هفتم: نظریه خودمیان بینی.....	۱۲۹

فصل دوم: نتایج یک تحقیق..... ۱۳۱

- تقسیم‌بندی پرونده‌ها براساس سال.....	۱۳۳
- تقسیم‌بندی پرونده‌ها براساس مناطق چهارگانه قم.....	۱۳۴
- تقسیم‌بندی پرونده‌ها براساس خواهان و خوانده.....	۱۳۵
- تقسیم‌بندی پرونده‌ها براساس سن زوجین در هنگام طلاق.....	۱۳۶
- تقسیم‌بندی پرونده‌ها براساس مدت زمان زندگی مشترک زوج.....	۱۳۹
- تقسیم‌بندی پرونده‌ها براساس نوع طلاق از لحاظ توافقی.....	۱۴۱
- تقسیم‌بندی پرونده‌ها براساس طلاق در دوران زندگی مشترک و یا قبل از شروع زندگی مشترک.....	۱۴۱
- تقسیم‌بندی پرونده‌ها براساس اختلاف سنی زوجین.....	۱۴۲
- تقسیم‌بندی پرونده‌ها براساس علت طلاق.....	۱۴۳
- تقسیم‌بندی پرونده‌ها بر اساس سن ازدواج و موجبات طلاق.....	۱۴۵
- تقسیم‌بندی پرونده‌ها براساس مدت ازدواج و نوع طلاق از لحاظ توافقی و غیرتوافقی.....	۱۴۸
- تقسیم‌بندی پرونده‌ها براساس حکم مهریه و نوع طلاق از لحاظ توافقی و غیرتوافقی.....	۱۵۰
جمع‌بندی بخش دوم.....	۱۵۲

ضمایم بخش اول..... ۱۵۵

پانویست و منابع.....	۱۶۹
----------------------	-----

فهرست جداول

- جدول شماره (۱): توزیع پرونده‌های نمونه مورد بررسی بر حسب سال تشکیل پرونده ۱۳۳
- جدول شماره (۲): توزیع پرونده‌های مورد بررسی بر حسب مناطق چهارگانه شهر قم ۱۳۴
- جدول شماره (۳): نتایج آزمون خی-دو برای توزیع پرونده‌ها براساس منطقه ۱۳۴
- جدول شماره (۴): توزیع پرونده‌های مورد بررسی بر حسب جنسیت خواهان ۱۳۵
- جدول شماره (۵): توزیع پرونده‌ها براساس نوع طلاق ۱۳۵
- جدول شماره (۶): نتایج آزمون خی-دو برای توزیع پرونده‌ها براساس نوع طلاق ۱۳۵
- جدول شماره (۷): توزیع پرونده‌های مورد بررسی سن مرد در هنگام طلاق ۱۳۶
- جدول شماره (۸): توزیع پرونده‌های مورد بررسی بر حسب سن زن در هنگام طلاق ۱۳۷
- جدول شماره (۹): توزیع پرونده‌ها براساس مدت ازدواج زوجین (تفاضل سال طلاق با سال عقد) ۱۳۹
- جدول شماره (۱۰): توزیع پرونده‌های مورد بررسی بر حسب نوع طلاق از لحاظ توافقی ۱۴۱
- جدول شماره (۱۱): توزیع پرونده‌ها بر حسب طلاق در دوران زندگی مشترک و یا قبل از شروع زندگی مشترک ۱۴۱
- جدول شماره (۱۲): توزیع پرونده‌ها بر حسب اختلاف سنی زوجین ۱۴۲
- جدول شماره (۱۳): توزیع پرونده‌های مورد بررسی بر حسب علت طلاق ۱۴۳
- جدول شماره (۱۴): توزیع پرونده‌ها بر حسب سن ازدواج و موجبات طلاق ۱۴۵
- جدول شماره (۱۵): توزیع پرونده‌ها بر حسب مدت ازدواج و نوع طلاق ۱۴۸
- جدول شماره (۱۶): توزیع پرونده‌ها بر حسب حکم مهریه و نوع طلاق از لحاظ توافقی و غیرتوافقی ۱۵۰
- جدول شماره (۱۷): توزیع پرونده‌ها بر حسب حکم مهریه و نوع طلاق ۱۵۰

پیشگفتار

تحولات اجتماعی دهه‌های گذشته در سطح جهانی، نظام‌های خانواده را با تغییرات، چالش‌ها، مسائل و نیازهای جدید و متنوعی مواجه کرده و طی همین مدت خانواده به شکلی فزاینده به علل و عوامل متعدد و پیچیده‌ای در معرض تهدید قرار گرفته است. وقتی کارکردهای خانواده، از قبیل کارکردهای زیستی، اجتماعی، شناختی و عاطفی یکی پس از دیگری آسیب می‌بیند، اعضای آن به تدریج احساس رضایت‌مندی خود را از دست می‌دهند. کاهش تدریجی رضایت‌مندی اعضای خانواده، ابتدا موجب گسستگی روانی و سپس گسستگی اجتماعی و در نهایت واقعه حقوقی می‌شود که این گسستگی طلاق نامیده می‌شود.^۱

مسئله «طلاق» در حیات انسانی دارای جنبه‌های گوناگونی است: از یک جهت، پدیده‌ای حقوقی است که در علم حقوق - به خصوص در بخش قانون مدنی - بررسی می‌شود و از جهت دیگر، پدیده‌ای اقتصادی است؛ به این معنا که هم می‌تواند «خانواده» را به عنوان یک واحد اقتصادی بر پای دارد و هم به این معنا که یک عامل اقتصادی مانند «مقدار درآمد خانواده» و به طور کلی «فقر» موجب از هم گسیختگی خانواده می‌شود.

۱. آماتو، پل. ر. (۱۳۸۰). پیامدهای طلاق برای کودکان و بزرگسالان؛ مترجم: مهناز محمدی زادگان. روابط

بین‌المللی انجمن اولیا و مربیان: چاپ اول

از سوی دیگر، طلاق یک پدیده روان‌شناختی است؛ چرا که بر تعادل روانی فرزندان و بستگان خانواده به شدت تأثیر می‌گذارد. هم چنین یک پدیده جمعیتی است؛ چون بر ترکیب جمعیتی و ساختار آن اثر می‌گذارد. از سوی دیگر، طلاق یک پدیده اجتماعی نیز هست؛ به این معنا که علل و زمینه‌های اجتماعی موجود و به طور کلی، ساختار جامعه می‌تواند سبب از هم گسیختگی خانواده شود.

این نوشتار کوششی است به منظور بازنگری و تحلیل پدیده طلاق از منظر حقوقی و اجتماعی با ترتیب و نگارشی کاربردی و عینی.

در بخش اول، طلاق از منظر حقوق ایران مورد بحث قرار گرفته است؛ به دلیل جایگاه والای خانواده به عنوان با هویت‌ترین نهاد اجتماعی، حقوق خانواده از مباحث مهم در حقوق مدنی ایران می‌باشد؛ گرچه مباحث گسترده‌ای به قلم حقوق‌دانان و اندیشمندان در این زمینه به نگارش درآمده است اما در این کتاب، هدف و همت نگارنده بر این استوار است که قالبی جدید و منحصر به فرد که بتواند نگاهی کاربردی‌تر را از دید سیستم قضایی داشته باشد، ارائه نماید. در این قالب، هم‌راستا با قوانین و مباحث اساسی مربوط به حقوق خانواده، آراء دادگاه‌های خانواده و تجدیدنظر مرتبط با موضوع، مطرح و از لحاظ کیفی موشکافی شده‌است. در کنار آراء قضایی، نظریات مشورتی اداره حقوقی قوه قضاییه، آراء دیوان عالی کشور، رویه‌های قضایی، نظرات مشهور و اختلافی فقها و نمونه‌های دادخواست بر اساس خواسته گنجانیده شده‌است.

در بخش دوم نوشتار، طلاق از منظر اجتماعی مورد تحلیل و پردازش قرار گرفته است. در فصل اول نظریات جامعه‌شناسی پدیده

دوم نتایج پژوهشی که حاصل از کاوش محققان در ۱۱۸۰ پرونده‌ی موجود در محاکم قضایی (خانواده) شهرستان قم مربوط به سال‌های ۸۶ تا ۸۸ است، ارائه شده‌است.

امید است مطالب این کتاب مورد توجه و دقت قضات محترم، وکلا و پژوهشگران حقوقی و اجتماعی قرار گیرد و با نظرات و راهنمایی‌های ارزنده خویش به بهبود کار بیفزایند. در پایان، از زحمات و تلاش‌های همکاران معاونت برنامه‌ریزی و توسعه قضایی که در امر ویراستاری، طراحی، امور تایپ و چاپ این کتاب اهتمام ورزیدند، قدردانی می‌نمایم.

حمزه خلیلی

رئیس کل دادگستری استان قم